

Клас: 6.

Дата: 21 січня 2021 року.

Урок № 34.

Тема: Поетичні роздуми про дружбу, доброту, красу, про те, що може врятувати сучасний світ у поезія «Підкова», «Гном у буфеті» І. Жиленко

Мета: навчити учнів розуміти, що світ дитинства – вічне джерело сили; натхнення, мрій і фантазій; виразно та усвідомлено читати поезії, коментувати їх зміст; розвивати вміння аналізувати, порівнювати, робити висновки; пам'ять, увагу, спостережливість; виховувати вміння бачити красу навколо, цінувати доброту.

Хід уроку

1. Мотивація навчальної діяльності.

Сьогодні ми продовжимо нашу подорож сторінками дивовижних творів однієї із найвідоміших поетес України – Ірини Жиленко. Тож, рушаймо!

2. Актуалізація опорних знань. (Усно дайте відповідь на питання).

- ❖ Де народилася Ірина Жиленко?
- ❖ Якого кольору Жар-Птиця?
- ❖ Чим харчувалася Жар-Птиця?
- ❖ Де жила Жар-Птиця?
- ❖ Скільки днів не було Жар-Птиці?
- ❖ Радість якого свята принесе Жар-Птиця?

3. Аналіз поетичних творів.

1) «Підкова».

І. Слово вчителя.

Зима, мабуть, найкраща пора року поетеси. «Знову я пишу про зиму, золотий сніг. Кажуть, Андерсен всі свої казки написав напередодні Нового року, - тільки в різдвяні сутінки починаються двері в «те, чого нема».

В українського народу є декілька повір'їв, пов'язаних з підковою. Кажуть: хто знайде підкову, тому вона принесе щастя. Під сімейний поріг підкладають підкову, щоб у хаті гроші велися.

Підкова – пристосування для захисту кінських копит від зношування. Підкови виготовляють зазвичай із металу, найчастіше зі сталі, й прибивають до копит цвяхами. Підковування коней – потенційно небезпечна операція, і її виконує зазвичай фахівець.

Символ підкови дуже давній. Доволі часто її зображення міститься на побутових і ритуальних речах. Одвіку люди вважають підкову символом успіху. Проте ніхто точно не знає, чому саме кінський атрибут обрано талісманом. Можливо, підкова стала символом щастя, заможності й успіху саме завдяки своєму поєднанню з конем, який міг бути тільки в заможного господаря.

Підкову в багатьох культурах трактують по-різному. У Європі і Латинській Америці підкови вішають на стіну ріжками вниз – щоб щастя лилося на господарів оселі. Англійці та ірландці вважають, що треба розташовувати її ріжками вгору – щоб щастя і добробут не витікали.

У Мексиці підкову прикрашають стрічками, монетами і ликами святих. Італійці вішають підкову так, щоб кожен, увійшовши до помешкання, її зачіпав. В Україні розміщують підкову ріжками вгору, щоб хата була, як повна чаша.

Вона висить досить високо – чіпати її нікому не можна. Існує безліч прикмет, пов'язаних із цим атрибутом щастя:

- ❖ якщо в першу ніч повного місяця покласти підкову на підвіконня кінцями всередину житла, то вона привертатиме гроші та сприятиме добробуту;
- ❖ якщо підкову закопати в землю біля північно-західної стіни оселі, то вона забезпечить допомогу і підтримку у важливих справах, сприятиме родючості;
- ❖ якщо у вас чомусь погано ростуть квіти, покладіть біля них підкову;
- ❖ символ удачі, знайдений на престольне свято на дорозі, лікує дітей;

- ❖ коли ви страждаєте від безсоння, покладіть підкову під ліжко в головах;
  - ❖ щоб дія підкови була ефективною, після того, як ви їй відвели певне місце, не перекладайте;
  - ❖ щоб підкова «працювала», її не можна чіпати.
- Тож прочинимо двері до наступного вірша «Підкова».

II. Виразне читання поезії (с. 107 підручника).

III. Бесіда за змістом поезії: (усно дайте відповіді на питання, що наведені нижче).

- ❖ Що ви побачили, почули, відчули, прочитавши вірш?
- ❖ Які казкові образи є в поезії?
- ❖ Знайдіть рядки, які свідчать про те, що події відбуваються взимку.
- ❖ Чим можна пояснити зміну снігу з кольорового на білий?
- ❖ Чи доводилося вам бачити кольоровий сніг?
- ❖ Чому лірична героїня вирішила повернути підкову Дідові Морозу?
- ❖ Які образи присутні в поезії?
- ❖ Що символізує підкова?
- ❖ Як підкова змінює навколишній світ?
- ❖ Випишіть із поезії слова на позначення кольорів та їх відтінків. Порахуйте скільки їх.

IV. Худ. особливості поезії. Знайдіть та назвіть художні засоби, що вживаються у поезії.

2) Аналіз поетичного твору «Жар-птиця».

I. Слово вчителя.

Твори для дітей Ірини Жиленко вирізняються своєю казковістю, фантастичністю, для них характерні вигадлива гра уяви, наявність чудесного й чарівного на противагу сіро-буденному.

Її вважають найбагатшою на кольори поетесою. Було підраховано, що в її творах назви кольорів ужито 1059 разів. А переконалися в цьому нам допоможуть її вірші.

Одним із найцікавіших творів Ірини Жиленко є поезія «Жар-птиця». Уже назва цієї казкової істоти налаштовує на чарівність, загадковість, зустріч із прекрасним і феєричним. Казки про це неповторне створіння мають усі народи світу, бо кожна людина понад усе прагне зустрічі з мрією, до якої можна торкнутися, кожен бажає жити серед дивовижної краси, яка долає сіру буденність.

Жар-птиця – у східнослов'янській народній творчості – казковий птах сонячного царства зі сліпучо-золотавим, мов жар, пір'ям (тому птаха називають ще золотою птицею); одного його пера досить, щоб освітити весь казковий сад; чародій краде Жар-птицю, але не вбиває її, бо не можна вбити сили природи, що повсякчас відроджується; Жар-птиця встигає знести яйце, з якого постає сонце. Це символ щастя, чогось величного, ідеального; чарівне перо Жар-птиці завжди приносить удачу, щасливу долю, кохання.

Інша назва Жар-птиці – «крешана», яка бере вогонь у бога Сонця, креше ним із неба, посилаючи його всюди: і в дерево, і в камінь.

Воскреснути – це саме викресати живий вогонь, жар тієї птиці, що креше з неба блискавиці. Вона живиться золотими молодильними яблуками, які дарують красу, вічну молодість і безсмертя. Коли співає Жар-птиця, з її дзьоба сиплються перлини. Вона здатна перевтілюватися в червоного і чорного коня. Червоний кінь – то сонце, а чорний – нічне небо. Ці коні-птахи переносять душі померлих у тридцять царство, тобто у вирій. Невипадково в українських народних казках герой не може окремо здобути ні Жар-птиці, ні вогняного коня, ні царівни-золотоволоски. Це три втілення однієї сутності.

II. Виразне читання вірша с. 105 – 106 підручника.

III. Тема: зображення екзотичного птаха, який вирвався на волю.

IV. Ідея: уславлення бажання щось змінити, бути непересічною особистістю.

V. Бесіда за текстом поезії: (усно дайте відповіді на питання, що розміщені нижче).

- ❖ У чому особливість побудови поезії «Жар-птиця»?
- ❖ Чи не ліпше було б Жар-птиці все життя прожити в золотій клітці? Яке народне прислів'я може підтвердити вашу думку?
- ❖ Як змінилося все навкруги, коли казковий птах вирвався на волю? Як зустріли його появу люди?
- ❖ Кого уособлюють «трюхсотлітня ґава» і «вся вороняча сім'я»?
- ❖ Що означає вислів «спіймати Жар-птицю»?

- ❖ Назвіть художні засоби, вжиті в поезії.
- ❖ Яких творах ви вже зустрічалися з Жар-Птицею?
- ❖ Яке почуття викликав у вас цей птах?
- ❖ Коли відбуваються події, зображені в творі?
- ❖ Це події реальні чи фантастичні?
- ❖ Яким робить життя оточуючих Жар-Птиця?
- ❖ Що означає вислів «спіймати жар-птицю»? Чому щастя порівнюють із Жар-Птицею?
- ❖ Чому яскрава птаха лякає ворон?
- ❖ Що уособлює пава? (Буденне, сіре, низьке).
- ❖ Що уособлює жар-птиця? (Високе, піднесене, радісне, щасливе).
- ❖ Випишіть у зошит описи зовнішності Жар-птиці та Гави. Зробіть висновок і запишіть його в схему «Формула щастя» (обговорення у трійках). Озвучення результатів.
- ❖ Кожна людина розуміє щастя по-своєму. А як ви розумієте слово «щастя»?

VI. Худ. особливості поезії. Назвіть художні засоби, що вживаються у поезії.

4. Підсумки.

«Грунування».

Складіть асоціативне ґроно до словосполучення поезія Ірини Жиленко.

5. Д / з.

С. 109 підручника, рубрика «Домашнє завдання». Виконати 4 завдання обов'язково. Біографія І. Калинця, знайти в інтернеті і прочитати поетичні твори «Стежечка», «Блискавка», «Веселка» та підготуватися до їх аналізу.

Козаки

У дніпровських плавнях ловили й в'ялили рибу, полювали на звіра захищали від (бобра, видру, куницю), добували мед.

Захищалися від татар; об'єднавшись,

Захищалися від грабіжників.

Грицик
Сирота;
жвавий,
моторний,
непосидючий,
гарячковитий,
має зіркі очі, знає татарську мову, пасе панську худобу, лише його любить і слухає страшний бугай

Вірні друзі;
ровесники, їм по 12 років;
живуть у Воронівці;
сміливі,
спостережливі,
кмітливі,
відчайдушні;
володіють шаблею (дерев'яною), гарно на коні тримаються; у майбутньому стануть справжніми побратимами.

Санько
Єдиний син у матері, яка його дуже любить і опікає, мрійливий, спокійний, розважливий, визнає першість Грицика, має талант характерника: уміє подумки віддавати накази й навіювати прохання.

Уміння, майстерність, хист	Вольові якості	Почуттєві якості
Кращий козацький вивідник (розвідник) землі переяславської; знає мову і звичаї татар, має серед них вірних людей; ходить безшумно, безшелесно; наче нікуди не дивиться, а все бачить; бездоганно володіє зброєю і тримається на коні.	Сміливий, розумний, спостережливий, витривалий, кмітливий, відважний, рішучий; звик покладатися лише на себе.	Вірний товариш, турботливий і уважний до хлопців і братчиків, поважає літніх козаків, дослухається до їхніх порад; любить рідну землю, гарно її знає, захищає від ворогів.